

ETELÄ-SAVON
MAAKUNTALIITTO

Etelä-Savon tulevaisuuden skenaariot 2030

Julkinen tiivistelmä
17.12.2015

Kimmo Kivinen, Nette Lehtinen
Capful Oy

Marja Aro, Tomi Heimonen, Pekka Häkkinen, Hanna Kautiainen,
Anne Kokkonen, Riitta Koskinen, Hanna Makkula, Pentti Mäkinen,
Janne Nulpponen, Juha Pulliainen, Jarmo Vauhkonen
Etelä-Savo

SISÄLTÖ

OSA 1	Skenaariotyön tarkoitus ja tavoitteet
OSA 2	Etelä-Savon toimintaympäristön muutostekijät
OSA 3	Etelä-Savon skenaarioiden rakenne
OSA 4	Skenaarioiden tiivistelmät
OSA 5	Skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat ja skenaarioista riippumattomat välttämättömät toimenpiteet

A large, striped hot air balloon is shown from a low angle, looking up at its basket and ropes against a clear sky. The balloon's envelope is white with dark horizontal stripes.

Etelä-Savon tulevaisuuden skenaariot 2030

OSA 1

Skenaariotyön tarkoitus ja tavoitteet

Gloaalissa toimintaympäristössä tapahtuu voimakkaita ja nopeita muutoksia, joiden seurauksena myös Etelä-Savo ja sen toimijat ovat kohdanneet uusia haasteita ja mahdollisuuksia. Osa muutoksista on ennakoitavia trendejä tai megatrendejä ja osa taas epäjatkuvuuksia tai heikompi signaaleja.

Viime aikoina globaalin toimintaympäristön muutoksista ovat korostuneet muun muassa maailman väestökasvun ja keski-luokkaistumisen jatkuminen ja siitä seuraava luonnonvarojen niukkuuden kasvu, kaupungistuminen sekä ilmastomuutoksen kehitys fyysisenä, sosiaalisena ja poliittisena ilmiönä.

Venäjän talouden ja geopoliittisen ilmapiirin muutosten vaikutukset kansainvälisiin kauppasuhteisiin ja -virtoihin muuttavat myös Etelä-Savon toimintakenttää.

Megatrendinä digitalisoituminen ja siihen liittyvät ilmiöt kuten asioiden internet, edistysellinen analytiikka ja robotiikka luovat mahdollisuuksia ja haasteita osaamiselle, työllisyydelle ja arvoketjuille.

Muina keskeisinä muutostekijöinä voidaan mainita energia-alan muutokset, elinkeinoelämän rakennemuutos, poliittisen päätöksenteon painotukset sekä koulutuskentän muutokset.

Täydellinen lista skenaariotyössä tunnistetuista Etelä-Savon toimintaympäristön muutostekijöistä löytyy sivulta 9.

Skenaariotyön tarkoituksena on parantaa alueen toimijoiden näkemystä toimintaympäristön tulevasta kehityksestä ja sen vaikutuksista:

- Mitkä tulevan toimintaympäristön muutostekijät voivat ratkaisevasti ja yllättävästi vaikuttaa Etelä-Savoon?
- Miten alueen toimijat pystyvät vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön luomiin tarpeisiin ja mahdollisuuksiin?

Raportin kuvat on hankittu lähteistä, jotka sallivat kuvien käytön ja julkaisun (Pixabay)

Seuraavilla sivuilla esiteltävät Etelä-Savon toimintaympäristön skenaariot ovat kuvauksia Etelä-Savon ulkopuolisen toimintaympäristön mahdollisista ja vaihtoehtoisista tulevaisuuksista vuoteen 2030 mennessä.

Skenaariotyön avulla ei ole pyritty yhden todennäköisimmän tulevaisuuden ennustamiseen, vaan Etelä-Savon toimijoiden strategisen ajattelun, tulevaisuuteen liittyvän näkemyksen ja vuorovaikutuksen kehittämiseen. Skenaarioiden pohjalta ei yritetä väittää mitä tulee varmasti tapahtumaan toimintaympäristössä. Niiden tarkoituksena on ohjata toimijoita ajattelemaan monipuolisesti ja johdonmukaisesti erilaisia vaihtoehtoisia kehityskulkuja ja siten parantaa edellytyksiä ymmärtää ajankohtaisia ilmiöitä, tehostaa päätöksentekoa ja reagointikykyä sekä lisätä muutosvalmiutta.

Kuvatut skenaariot voivat tuntua eri henkilöiden mielestä enemmän tai vähemmän todennäköisiltä. Tarkoitus ei kuitenkaan ole valita yhtä skenaariota muiden joukosta asettamalla skenaarioita todennäköisyys- tai preferenssi-järjestykseen, vaan tarkastella skenaarioiden muodostamaa kokonaisuutta. Tulevaisuudessa todentuvat tapahtumakulut ovat usein yhdistelmiä eri skenaarioista.

Skenaarioiden pohjalta on pystytty löytämään välttämättömiä toimenpiteitä, jotka Etelä-Savossa tulee tehdä riippumatta siitä, mikä skenaario tai niiden yhdistelmä tulevaisuudessa

toteutuu. Välttämättömät toimenpiteet tullaan huomioimaan myös Etelä-Savon maakuntastrategiassa. Skenaarioista riippumattomien välttämättömien toimenpiteiden lisäksi jokaisen skenaarion toteutumisen varalle on luotu varautumissuunnitelma. Skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat antavat suuntaa sille, mitä Etelä-Savossa tulee tehdä tai painottaa, jos maailma muuttuu tietyn skenaarion kaltaiseksi.

Skenaariotyön toteutuksesta vastasi projektiryhmä, johon ovat osallistuneet Marja Aro, Tomi Heimonen, Pekka Häkkinen, Hanna Kautiainen, Anne Kokkonen, Riitta Koskinen, Hanna Makkula, Pentti Mäkinen, Janne Nulpponen, Juha Pulliainen ja Jarmo Vauhkonen. Lisäksi työhön osallistui laaja joukko alueen toimijoita kolmessa laajemmassa työpajassa. Projektin suunnittelusta ja ohjauksesta sekä skenaariomenetelmän soveltamisesta vastasi Capful Oy.

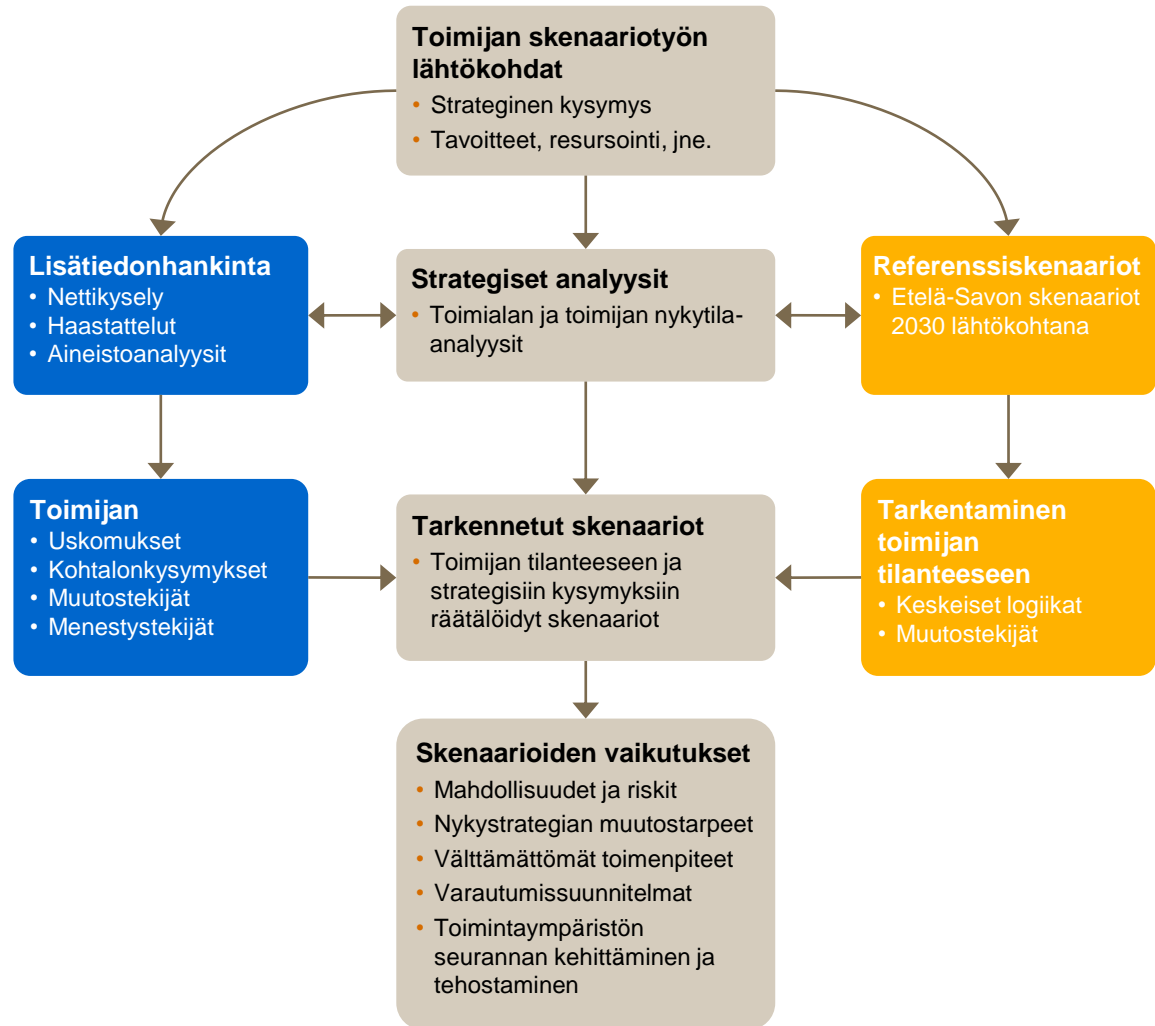
Tämä raportti on laajaan jakeluun ja esityskäyttöön tarkoitettu yhteenveto skenaarioprojektin keskeisistä tuloksista. Siinä esitellään tiivistelmät laadituista skenaarioista ja toimenpiteistä. Kaikki alueen toimijat voivat käyttää Etelä-Savon skenaarioita pohjana omassa skenaario- tai strategia-työssään. Tulemme myös seuraamaan säännöllisesti merkkejä skenaarioiden toteutumisesta.

Antoisia lukuhetkiä!

Etelä-Savon alueen toimijat, organisaatiot ja yritykset voivat hyödyntää Etelä-Savon toimintaympäristön skenaarioita 2030 omaan toimintaympäristöön tarkennettujen skenaarioiden luomisessa.

Tarkennettuja skenaarioita voidaan puolestaan hyödyntää

- nykystrategian kehittämisessä
- varautumissuunnitelmien laatimisessa
- strategisten vaihtoehtojen kehittämisessä sekä riskien ja mahdollisuuksien tunnistamisessa
- johdon strategisen näkemyksen uudistamisessa
- toimintaympäristön seurannan kehittämisessä ja tehostamisessa

Ennusteiden ja skenaarioiden ero

A large, striped hot air balloon is shown from a low angle, looking up at its basket and ropes against a clear sky. The balloon's envelope is white with dark horizontal stripes.

Etelä-Savon tulevaisuuden skenaariot 2030

OSA 2

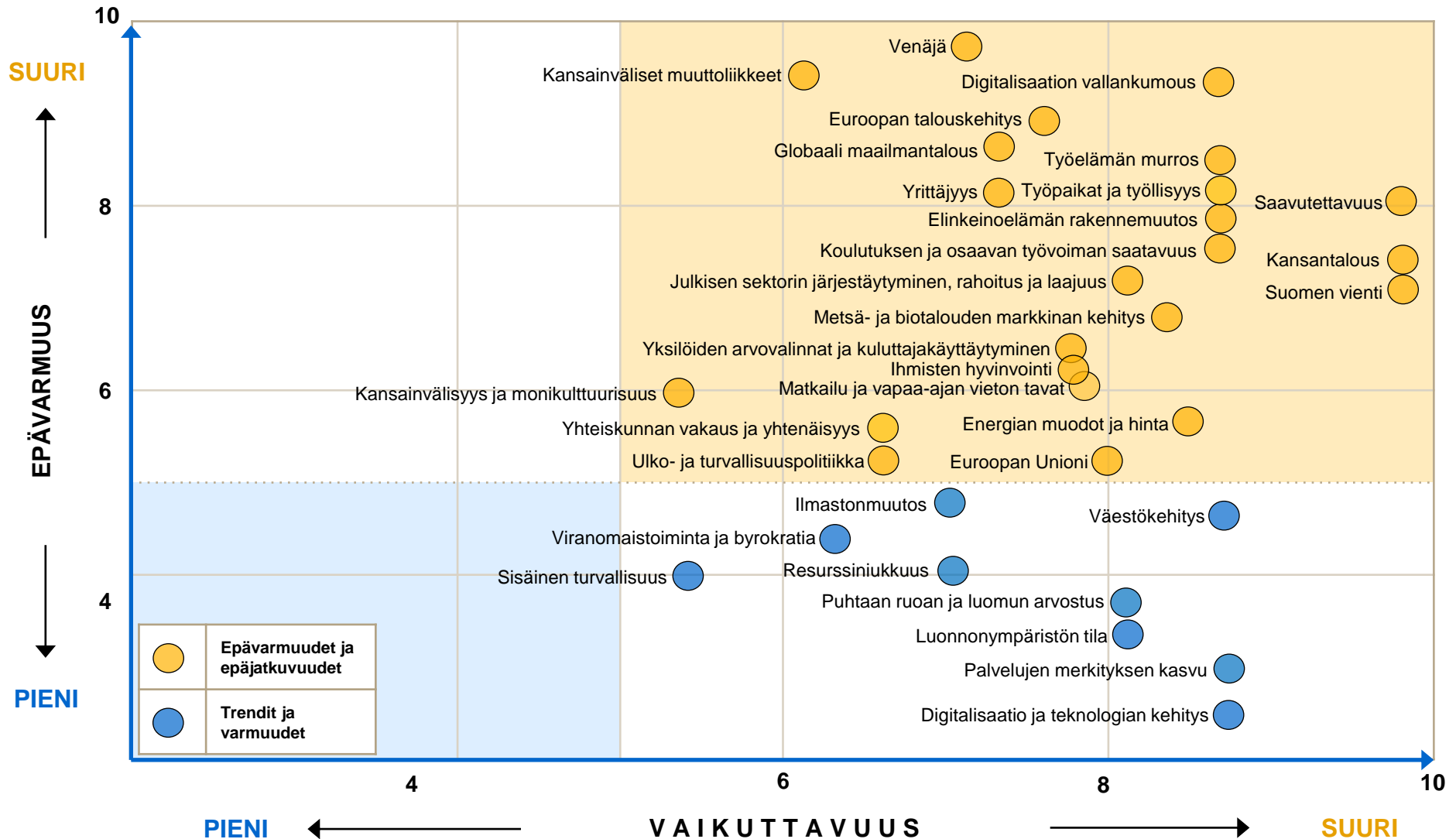
Etelä-Savon toimintaympäristön muutostekijät

Muutostekijöiden vaikuttavuus ja epävarmuus

Muutostekijöiden sijoittuminen kyselyn tulosten perusteella

A large, striped hot air balloon is shown from a low angle, looking up at its basket and ropes against a clear sky. The balloon's envelope is white with dark horizontal stripes.

Etelä-Savon tulevaisuuden skenaariot 2030

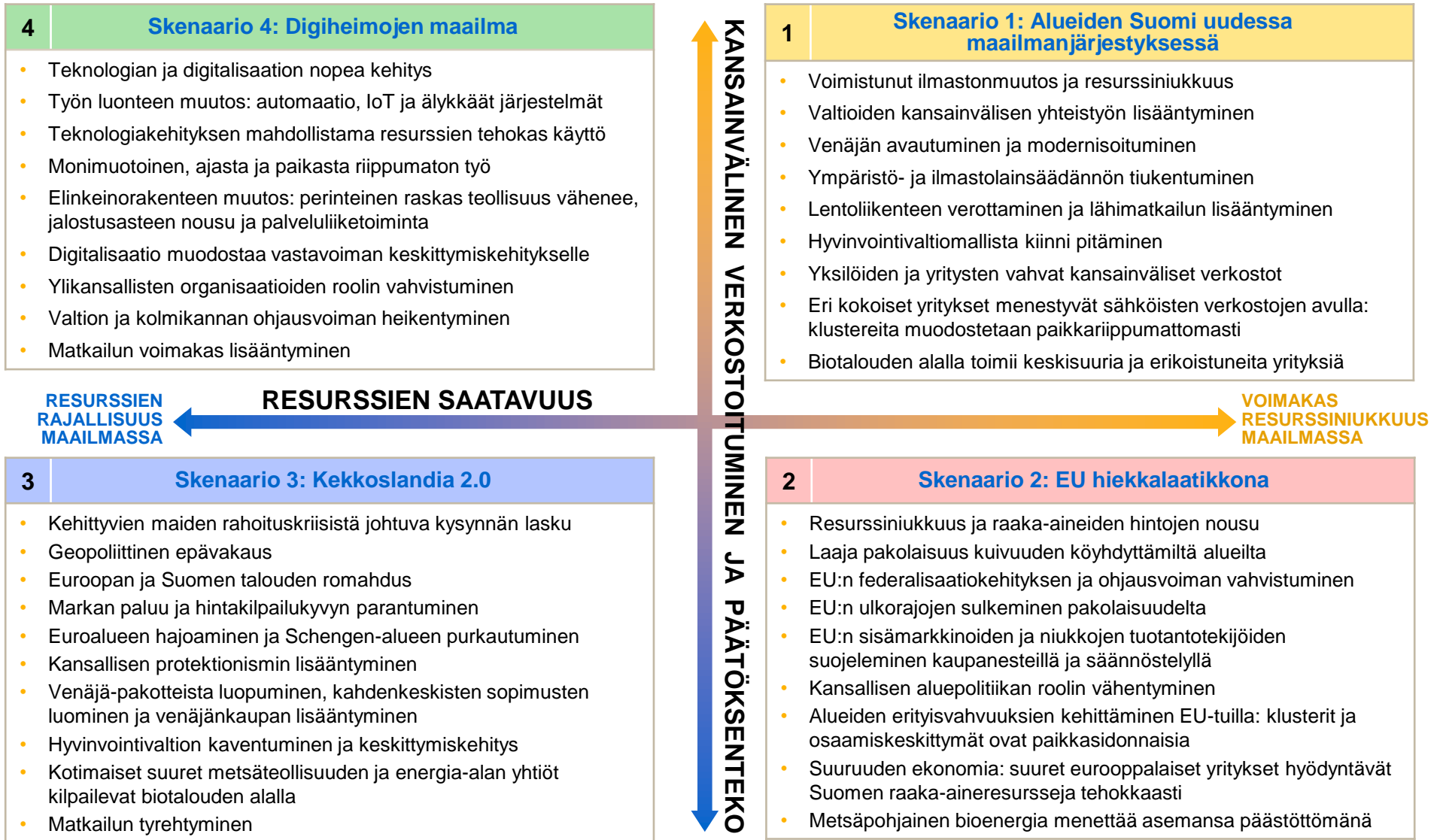
OSA 3

Skenaarioiden rakenne

Skenaarioiden rakenne ja iso kuva

AVOIMUUS

SULKEUTUMINEN

A large, low-angle photograph of a hot air balloon basket and its ropes, looking up from below. The balloon's envelope is visible at the top, and the basket is in the center. The background is a clear, light sky.

Etelä-Savon tulevaisuuden skenaariot 2030

OSA 4

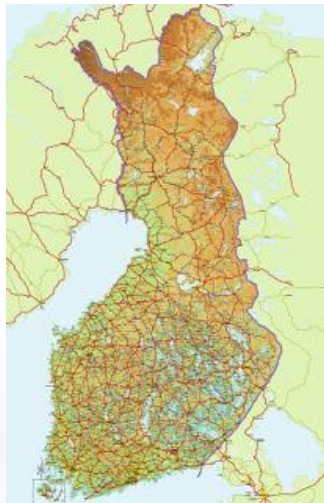
Skenaarioiden tiivistelmät

Skenaario 1 | Alueiden Suomi uudessa maailmanjärjestyksessä

Kuva: Jiao Haiyang/China.org.cn

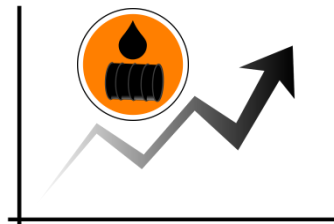
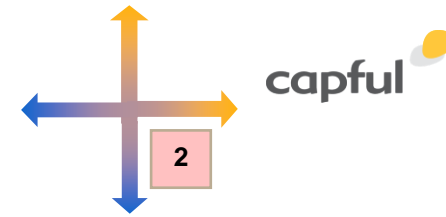

Avointa kansainvälistä verkostoitumista ja ilmastopolitiikkaa valtioiden tukemana. Suomessa hyvinvointiyhteiskunnasta ja aluepolitiikasta pidetään kiinni hinnalla millä hyvänsä.

- Ilmastonmuutos on voimistunut ennustettua nopeammin. Viimeistään pakon edessä valtioiden välinen yhteistyö on lisääntynyt esimerkiksi pakolaiskriisin hoidossa, köyhyyden poistamisessa ja konfliktialueiden ongelmien ratkaisemisessa.
- Ilmastonmuutoksesta ja kiihtyvistä resurssien käytöstä johtuva maapalloa uhkaava resurssiniukkuus on johtanut ympäristö- ja ilmastolainsäädännön tiukentamiseen. Regulaatio lähtee kansainvälisestä yhteistyöstä ja ulottuu myös kansalliselle tasolle.
- Osana ilmastonmuutoksen hallintaa lentoliikenteen verotusta kiristetään. Kohonneista lentolippujen hinnoista ja kuluttajien vihreämmistä valinnoista johtuen lähimatkailu lisääntyy.
- Venäjä on taloudellisesti vaikeiden vuosien jälkeen avautunut maailmalle ja osallistuu kansainväliseen keskusteluun, yhteistyöhön ja vapaaseen markkinaan.
- Kansainvälisten sopimusten vahvistumisella ja teknologian kehittymisellä on ollut merkittävä rooli yritysten ja yksilöiden aidon kansainvälisen verkostoitumisen mahdollistamisessa. Verkostot avaavat uusia rajat ylittäviä mahdollisuuksia yrityksen koosta tai sijainnista riippumatta.
- Biotalouden alalla toimii keski- ja erikoistuneita yrityksiä. Ketteryys ja joustavuus ovat yritysten kilpailuvaltteja.
- Hyvinvointiyhteiskunnasta pidetään kiinni väestön ikääntymisestä ja huoltosuhteen muutoksesta huolimatta. Järjestelmän rahoittamiseksi veroja nostetaan ja toimintaa tehostetaan.
- Suomi halutaan pitää asuttuna ja kansallista aluepolitiikkaa vahvistetaan. Muun muassa raideliikennettä laajennetaan ja korkeakoulutusta tarjotaan ympäri Suomea. Alueelliset itsehallintoalueet kasvattavat rooliaan.

Skenaario 2 | EU hiekkalaatikkona

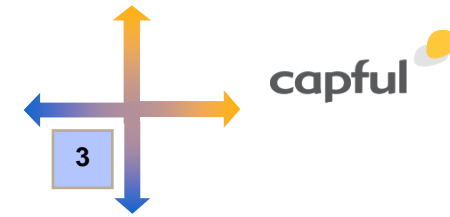
TERRORISM

Suuret yhtiöt ja alueelliset osaamisklusterit pärjäävät kiristyvässä kilpailussa ja blokkiutuvassa maailmassa. EU määrittelee Suomen alue- ja energiapolitiikan.

- Resurssiniukkuudesta johtuen raaka-aineiden hinnat ovat korkealla. Pula vedestä ajaa ihmisiä pakolaisuuteen kuivimmilta alueilta. Valtioiden välit kiristyvät pakolaisten sijoituspaikoista päätettäessä. EU pystyy kuitenkin muodostamaan vahvan yhtenäisen linjan ja sulkee ulkorajansa.
- EU:n yhdentymiskehitys voimistuu ja ohjausvoimaa siirretään kansalliselta tasolta EU:lle. Kehityksellä pyritään nopeuttamaan päätöksentekoa ja parantamaan alueen kilpailukykyä. EU näyttlee entistä merkittävämpää roolia sekä Euroopan sisäisiä asioita koskevassa päätöksenteossa että globaalissa keskustelussa Kiinan ja USA:n rinnalla.
- Suuruuden ekonomiasta hyötyvät eurooppalaiset yritykset hyödyntävät Suomen raaka-aineresursseja tehokkaasti.
- EU:n määräysvallan lisääntyessä Suomen metsien erityisasemaa ei pystytä puolustamaan. Metsäpohjainen bioenergia menettää asemansa päästöttömänä ja sen polttamista rajoitetaan EU-tasolta.
- EU:n ohjaus pienentää kansallisen aluepolitiikan roolia. Alueita kehitetään EU-vetoisesti niiden erityisvahvuuksien mukaan. Esimerkiksi maataloustukia ohjataan lähinnä Itä-Eurooppaan ja pohjoisen ulottuvuuden tukia Lappiin.
- EU-tasoiset investointi- ja aluekehittämisrahat ovat synnyttäneet paikkasidonnaisia klustereita ja osaamiskeskittyymiä.
- Venäjän ja EU:n vastakkainasettelu on voimistunut pakotteista ja rajojen sulkemisesta johtuen. Venäläisten matkailijoiden määrä on vähentynyt entisestään.
- Suomessa lähinnä suuret matkailukeskukset vetävät eurooppalaisia ja aasialaisia turisteja. Pienemmillä ja erikoistumattomilla toimijoilla on hankaluuksia houkutella kävijöitä.

Skenaario 3 | Kekkoslandia 2.0

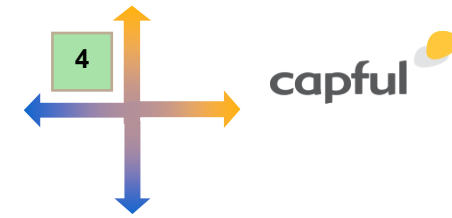

Kansallisvaltiot sulkeutuvat epävakaassa tilanteessa. Suomessa hyvinvointivaltiosta ja aluekehityksestä tingitään.

- Velkaantumista, jäsenmaiden rahoitusongelmia tai Euroopan kilpailukykyä ei saada parannettua. Kehittyvien maiden rahoituskriisi on kolmas vakava isku talouskehitykselle. Euroopan talous romahtaa.
- Globaali polarisoituminen lisääntyy ja geopolittista epävakautta esiintyy Euroopan lähialueilla. Schengen-alue päätetään purkaa.
- EU heikentyy talouden romahduksen seurauksena. Jäsenmaiden välit tulehtuvat ja euroalue hajoaa. Useat maat kärsivät valuuttakriisistä ja yrittävät sopeuttaa omaa sisäistä talouttaan uuteen tilanteeseen. Suomen taantuma syvenee.
- Heikko talouskehitys vähentää raaka-aineiden ja luonnonresurssien kysyntää
- Kansallinen protektionismi on lisääntynyt voimakkaasti. Valtioiden pyrkivät toipumaan euroalueen hajoamisesta ja suojelevat omia talouksiaan esimerkiksi tullien, tariffien ja kansallisten avustusten voimin.
- Suomi luopuu Venäjä-pakotteista ja lisää kahdensuuntaista kaupankäyntiä Venäjän kanssa.
- Suomessa heikko talouskehitys kaventaa hyvinvointivaltiota ja lisää keskittymiskehitystä. Valtiolla ei ole varaa osoittaa resursseja aluepolitiikkaan, mikä johtaa maaseudun näivettymiseen kasvukeskusten ulkopuolella. Töitä on tarjolla vain suuremmissa kaupungeissa, jonne erityisesti nuoret muuttavat uramahdollisuuksien perässä.
- Kotimaiset suuret metsäteollisuuden ja energia-alan yhtiöt kilpailevat bionalouden resursseista. Suuret yhtiöt hyötyvät kokemuksesta ja suuruuden ekonomiasta. Vienti kuitenkin takkuu euroalueen hajoamisen ja protektionismin takia.
- Heikosta taloustilanteesta, kansallisesta protektionismista ja Schengen-alueen purkamisesta johtuen matkailu tyrehtyy muualta kuin Venäjältä.

Skenaario 4 | Digiheimojen maailma

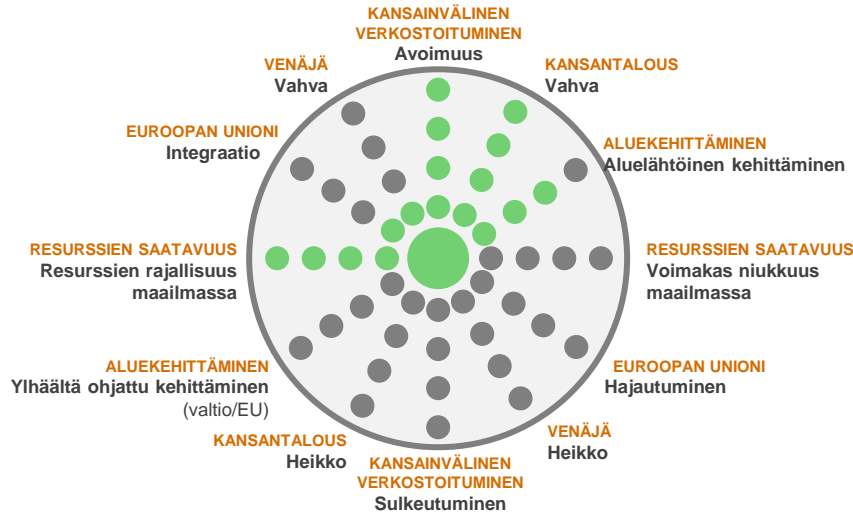
Digiloikan takia elinkeinoelämän, yhteiskunnan ja yksilöiden ajattelutapa ja toimintamallit muuttuvat. Osaamisen, uusien innovaatioiden ja tuotekehittelyn myötä syntyy merkittäviä säästöjä ja lisäresursseja.

- Teknologinen kehitys ja digitalisaation vallankumous on ollut nopeampaa kuin osattiin kuvitella. Automaatio, robotiikka sekä älykkäät laitteet ja järjestelmät ovat osa arkipäivää.
- Teknologiakehitys on mahdollistanut luonnonresurssien tehokkaamman käytön.
- Matkailijoiden määrä erityisesti Aasian maista lisääntyy voimakkaasti. Teknologialla on suuri rooli matkailussa varaamiskäytännöistä liikkumiseen ja kohteiden arvosteluun.
- Ylikansallisten organisaatioiden rooli on vahvistunut ja valtioiden rooli kaventunut. Ylikansalliset verkostot luovat yhteisöllisyyttä, mutta jotkut niistä käyttävät asemaansa harmaalla alueella olevaan tai rikolliseen toimintaan.
- Sääntely madaltuu ja toimintatapoja muokataan vastaamaan uutta maailmaa.
- Elinkeinorakenne on muuttunut voimakkaasti. Täysin uusia liiketoimintamalleja on tullut markkinoille ja toimialojen väliset rajat hämärtyvät. Palveluliiketoiminta on kasvattanut suhteellista osuuttaan voimakkaasti.
- Perinteisen raskaan teollisuuden työvoima on lähes korvattu automaatiolla, mikä on aiheuttanut työttömyyttä. Korkean palkka- ja koulutustason maissa jalostusarvot ovat nousseet entisestään.
- Ihmiset tekevät työtä ja kouluttautuvat ajasta ja paikasta riippumatta. Työ on entistä globaalimpaa ja verkottuneempaa. Työn ja vapaa-ajan rajat häilyvät ihmisten ollessa jatkuvasti kytköksissä kumpaankin.
- Työtä voidaan tehdä täyspainoisesti myös kaupunkikeskittymien ulkopuolella, mikä on muodostanut vastavoiman keskittymiskehitykselle.
- Ihmiset arvostavat hyvinvointiaan ja terveyttään entistä enemmän. Vaikka työ ja vapaa-aika sekoittuvat, on kokonaisvaltainen hyvinvointi kasvanut. Teknologiaa hyödynnetään mm. itsensä mittaamisen, etäseurannan ja erilaisten ohjelmistojen kautta. Terveydenhuoltoala hyödyntää mahdollisuuksia.

Skenaarioiden kiteytykset

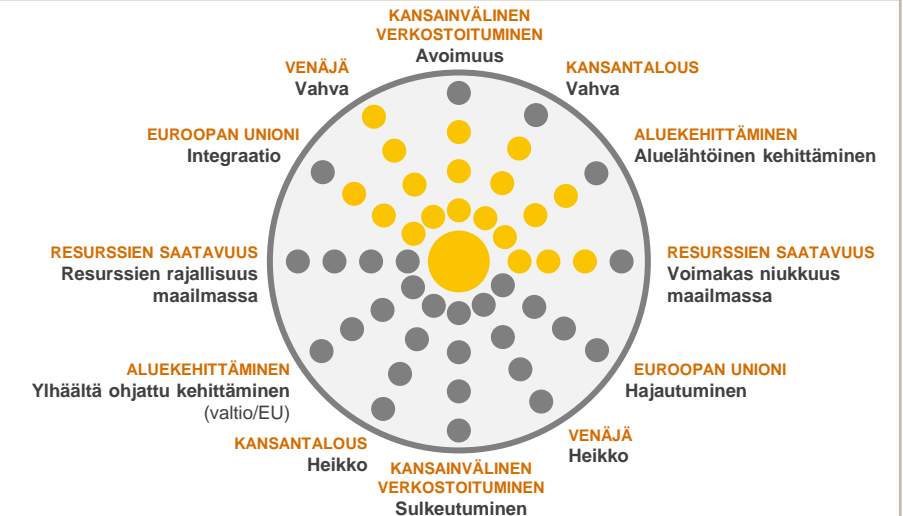
4

Skenaario 4: Digiheimojen maailma

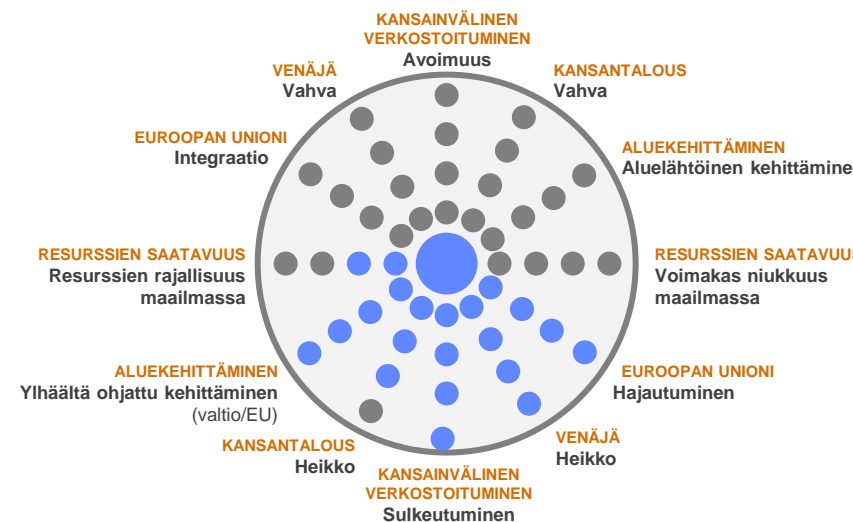
1

Skenaario 1: Alueiden Suomi uudessa maailmanjärjestyksessä

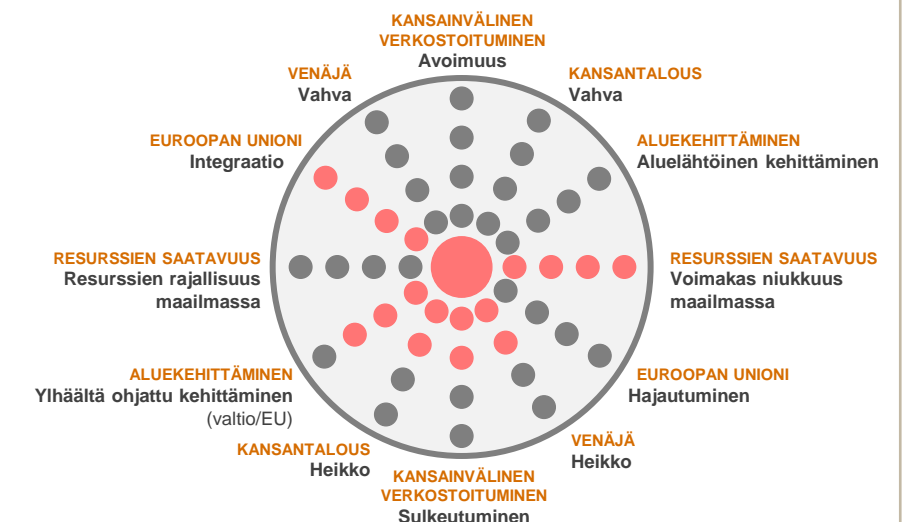
3

Skenaario 3: Kekkoslandia 2.0

2

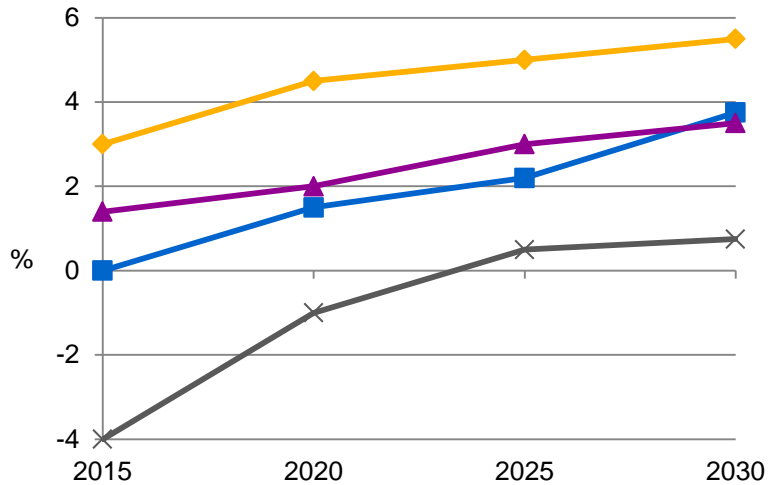
Skenaario 2: EU hiekkalaatikkona

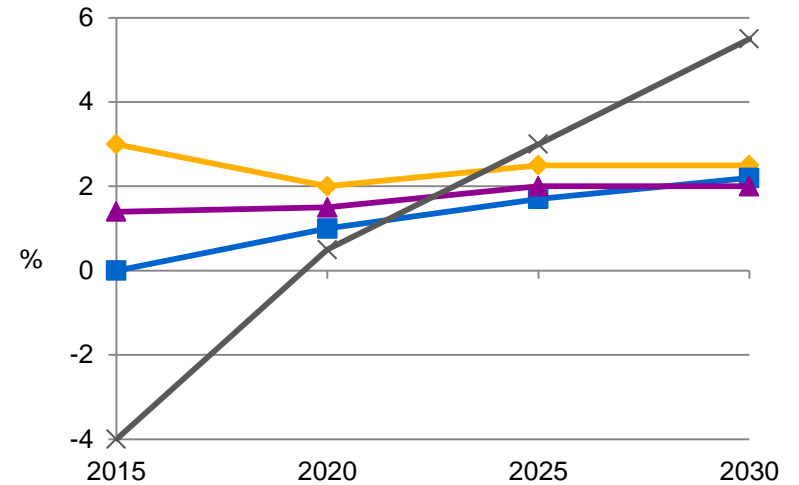
Talouskehitys eri skenaarioissa

- ♦— Maailmantalouden kehitys
- Suomen talouden kehitys
- ▲— EU:n talouskehitys
- ×— Venäjän talouden kehitys

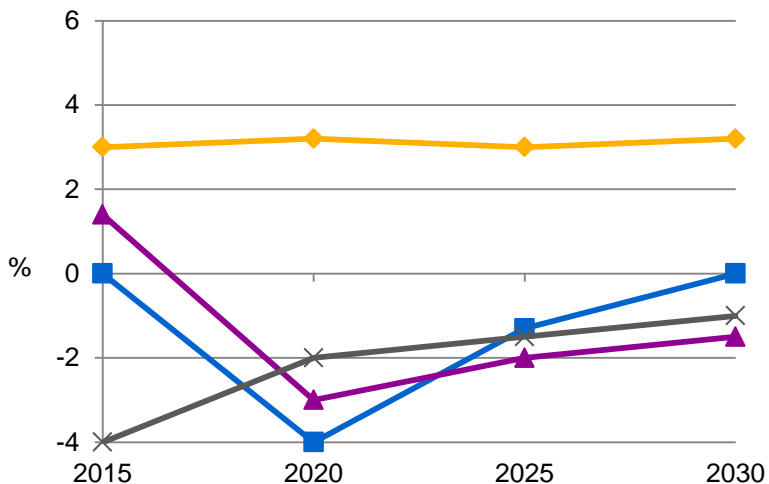
4 Skenaario 4: Digiheimojen maailma

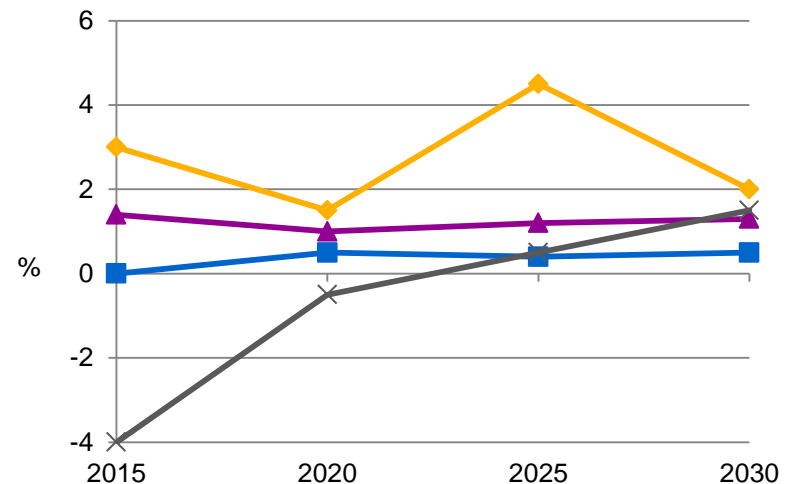
1 Skenaario 1: Alueiden Suomi uudessa maailmanjärjestyksessä

3 Skenaario 3: Kekkoslandia 2.0

2 Skenaario 2: EU hiekkalaatikkona

Etelä-Savon tulevaisuuden skenaariot 2030

OSA 5

Skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat ja skenaarioista riippumattomat välttämättömät toimenpiteet

---

Välttämättömät toimenpiteet ja skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat

4 Digiheimojen maailma

- Rakennamme ja otamme käyttöön uusia toimintamalleja (Quick start -kokeilukulttuurimalli), joilla voidaan nopeasti tuottaa uusia tuotteita tai palveluja.
- Lisäämme verkostoitumista ja otamme aktiivisen roolin valittujen verkostojen vetäjänä tai edistäjänä.
- Luomme alueelle hyvät mahdollisuudet uudelleen kouluttautua ja työllistyä nopeasti uusiin töihin.
- Varmistamme että Etelä-Savossa on kilpailukykyiset ja erittäin nopeat tietoliikenneyhteydet ja korkea toimitusvarmuus.
- Osaamme hyödyntää ihmis-, tavara-, tieto- ja palveluvirtoja kokonaisvaltaisesti.
- Markkinoimme Etelä-Savoona turvallisen ja edullisen digiyrittäjien ja datakeskusten sijoittamiseksi alueena.
- Lobbaamme, jotta automaation vuoksi halpamaista Suomeen palautuva tuotanto sijoittuu Etelä-Savoon.
- Kehitämme koulutusta tutkintoperusteisuudesta osaamisperusteisuuteen.
- Vahvoja toimialoja: sähköiset palvelut, edistysellinen analytiikka ja IoT, 3D-tulostus, datan varastointi, ympäristöteknologia, kiertotalouden ratkaisut jne.

Skenaarioista riippumattomat välttämättömät toimenpiteet

- Vahvistamme alueen yhtenäistä identiteettiä ja maineyötä. Korostamme alueen vetovoimatekijöitä, onnistumisia ja potentiaalia: Saimaa, ympäristö, puhtaus, turvallisuus, biotalous, kulttuuri jne.
- Panostamme kaupunkien kehittämisen lisäksi myös kirkonkyläin elinvoimaan.
- Bench learning: verkostoidumme, haemme ja sovellamme jatkuvasti parhaita käytäntöjä muilta alueilta ja kansainvälisesti.
- Hyödynnämme uusia toimintatapoja, kokeilukulttuuria, digitalisaatiota ja sosiaalisia innovaatioita yritystoiminnassa sekä julkisten palvelujen kehittämisessä ja tuottamisessa.
- Luomme toimivan alustan yritysten perustamiseksi ja kasvamiseksi Etelä-Savossa. Panostamme yrittäjyyskasvatukseen.
- Huomioimme elinkeinorakenteen ja työurien muutoksen koulutuksessa. Tuemme työelämän ja asumisen monimuotoisia ja joustavia ratkaisuja alueellisesti ja erilaisissa verkostoissa.
- Sovitamme koulutusrakenteessa yhteen elinkeinoelämän ja opiskelijoiden osaamistarpeet.
- Edistämme yritysten ympäristökilpailukykyä ja turvaamme ympäristön hyvän tilan sekä luonnon monimuotoisuuden.
- Parannamme Etelä-Savon saavutettavuutta. Varmistamme, että infrastruktuuri mahdollistaa raaka-aineiden ja luontoarvojen hyödyntämisen, ja että Etelä-Savossa on kilpailukykyiset tietoliikenneyhteydet.
- Lisäämme hallitusti tulomuuttoa Suomesta ja ulkomailta ja työllistämme heidät nopeasti.

1 Alueiden Suomi uudessa maailmanjärjestyksessä

- Panostamme biotalouden vientialoihin ja vientiosaamiseen. Verkostoidumme erityisesti Venäjän suuntaan.
- Varmistamme, että infrastruktuuri mahdollistaa luonnonresurssien hyödyntämisen. Lisäämme raaka-aineiden jalostusastetta.
- Lisäämme tehokkuutta ja kilpailukykyä digitalisaation, automatisaation ja logistiikan ratkaisulla.
- Vahvistamme brändiä puhtaana, luonnonympäristöltä rikkaana ja turvallisena matkailu- ja asumiskohteena. Keskitymme markkinoinnissa Venäjään ja kotimaahan.
- Panostamme kulttuuriin monipuolistamalla tarjontaa ja luomalla kulttuuriklusterin.
- Varmistamme, että saamme suuren määrän maahanmuuttajia kotoutettua ja työelämään nopeasti.
- Profiloitumme kestävä kehityksen alueeksi: mm. vetyauton tankkauspiisteet.
- Vahvoja toimialoja: biotalous (metsäresurssien monimuotoinen hyödyntäminen), Venäjälle suuntautuvat raaka-aineiden jalostuksen ratkaisut, ympäristöteknologia, uusiutuvan energian ratkaisut, elintarviketeollisuus, luomu, hyvinvointipalvelut ja kulttuuri.

3 Kekkoslandia 2.0

- Varmistamme, että Etelä-Savolle keskeinen infrastruktuuri luetaan pääväyläksi eli ainakin Savon rata ja/tai 5-tie pysyvät kunnossa.
- Vahvistamme edellytyksiä ja verkostoja toimia Venäjällä. Varmistamme, että Suomen ja Venäjän välinen liikenne ja matkailu kulkeutuu mahdollisimman paljon Etelä-Savoon tai sen kautta lisäämällä tunnettuutta Venäjällä ja avaamalla Parikkalan rajanylityspaikan.
- Tavoittelemme digitalisaation, automatisaation ja uusien logistiikan muotojen tehokkaampaa hyödyntämistä saavutettavuuden parantamiseksi.
- Lisäämme ja tuemme yritysten ja asukkaiden omaa vastuunottoa: yksilöiden ja yhteisöjen roolin lisääminen.
- Markkinoinnin painopisteiksi nostetaan edullisuus, turvallisuus ja aineettomat, ilmaiset vetovoimatekijät. Mahdollistamme edullisen asumisen myös jatkossa.
- Kehitämme ja rajaamme alueen korkeakoulutusta muista erottuvaksi. Korostamme tutkimuksen ja koulutuksen tuottavuutta.
- Vahvoja toimialoja: metsäteollisuus, edullisten raaka-aineiden jatkojalostus, terveys- ja hyvinvointipalvelut.

2 EU hiekkalaatikko

- Vahvistamme alueen näkyvyyttä ja lobbausta EU:ssa.
- Teemme selkeät valinnat ja panostamme EU:n näkökulmasta houkutteleviin toimialoihin. Hyödynnämme älykäästä erikoistumista ja rakennamme vahvoja verkottuneita klustereita.
- Kehitämme elinkeinoelämän kilpailukykyä kiristyvässä kansainvälistyvässä kilpailutilanteessa.
- Vaikutamme eurooppalaisiin suuriin yrityksiin, jotta ne investoivat alueelle ja työllistävät eteläsavolaisia.
- Kaavoituksessa panostamme keskuksiin ja tehokkuuteen. Kaavoitus tukee raaka-aineiden hyödyntämistä.
- Matkailussa rakennamme suurempia kokonaisuuksia Saimaa brändin ympärille. Panostamme eurooppalaisiin ja aasialaisiin matkailijoihin. Investoimme turismi-infraan.
- Koulutuksessa panostamme valittuihin erikoistumisaloihin ja kansainvälistymiseen. Houkuttelemme eurooppalaisia opiskelijoita ja osaajia alueelle.
- Vahvoja toimialoja: metsäbiomassan monimuotoinen käyttö (fokus pois bioenergiasta), turvallisuusteknologia, terveysteknologia, ympäristöteknologia. Alkutuotannossa keskitymme vain vahvuuksiin.